

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ СОЦІАЛЬНОЇ ПЕДАГОГІКИ ТА ПСИХОЛОГІЇ
КАФЕДРА АКТОРСЬКОЇ МАЙСТЕРНОСТІ

ЗАТВЕРДЖУЮ
Декан факультету
соціальної педагогіки та психології
О.В. Пономаренко
«   »   2016 р.

Робота актора на радіо та телебаченні

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

підготовки спеціаліста
спеціальності 026 – «Сценічне мистецтво»
Освітня програма «Театральне мистецтво»

Укладач канд. п. н., доц. Гончаренко Ю.В. ст. викладач Петрик Т.Д.,

Обговорено та ухвалено
на засіданні кафедри акторської
майстерності

Протокол № 1 від «23» 08 2016 р.
Завідувач кафедри   Г.В. Локарєва

Ухвалено науково-методичною радою
факультету соціальної педагогіки та
психології

Протокол № 1 від «19» 08 2016 р.
Голова науково-методичної ради
факультету   А.П. Поплавська

2016 рік

1. Опис навчальної дисципліни.

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітня програма, рівень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни
		денна форма навчання
Кількість кредитів – 1,5	Галузь знань 02 - «Культура і мистецтво»	Нормативна
Загальна кількість годин – 54	Спеціальність: 026 «Сценічне мистецтво»	Рік підготовки: 1-й
	Освітня програма «Театральне мистецтво»	Лекції
Тижневих аудиторних годин для денної форми навчання – 2	Рівень вищої освіти: спеціаліст	0
		Практичні, семінарські
		20
		Самостійна робота
		34
		Вид контролю: залік

2. Мета та завдання навчальної дисципліни.

Метою викладання навчальної дисципліни «Робота актора на радіо та телебаченні» є процес оволодіння професійними практичними знаннями та навичками у акторській роботі на радіо та телебаченні.

Основними **завданнями** вивчення дисципліни є ознайомлення із методологічними принципами, методами та основними тенденціями розвитку акторської роботи на радіо та телебаченні та практичному застосуванню цих знань, а саме:

- дати студенту уявлення про роботу диктора, його соціальний та соціологічний аспект;
- дати знання про основні жанри та мистецькі напрямки на радіо та телебаченні, про творчість їх представників;
- познайомити студента з практикою створення радіо сценаріїв, радіо діалогів та інтерв'ю;
- забезпечити створення студентами власних радіопередач.
- формування у студентів професійних знань художньо-виразних засобів радіомовленні та мовленні з телеекрану;
- навчити студентів робити аналіз та синтез жанрів радіо та телемовлення;
- сформувати знання про основні жанри на радіо та телебаченні;
- на практиці оволодіти культурою мовлення у різних жанрах перед мікрофоном;
- навчитися роботі з мікрофоном;
- забезпечити розуміння таких понять, як тема, ідея, радіо образ, орієнтація на певну аудиторію;

- домогтися усвідомлення необхідності вірно і ефективно застосовувати на практиці отримані знання.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні **знати**:

- виразні засоби радіо мистецтва та телемистецтва, напрямки, школи, програмні твори видатних дикторів;
- види жанрів на радіо та телебаченні;
- способи і критерії відбору матеріалу;
- вимоги до створення радіопередач;

вміти:

- аналізувати та синтезувати твір радіо та телемистецтва з точки зору його новаторський прийомів (виразних засобів), жанрової специфіки, художнього напрямку;
- застосовувати у своїй роботі засвоєні теоретичні знання;
- успішно опрацьовувати явища реального життя, композиційно вибудовувати відібраний матеріал;

Міждисциплінарні зв'язки: Дисципліна «Робота актора на радіо та телебаченні» тісно пов'язана з такими професійними дисциплінами як «Сценічна мова», «Майстерність актора», «Грим», «Історія костюму», «Історія кіномистецтва», «Історія образотворчого мистецтва», «Історія театру».

3. Програма навчальної дисципліни.

Розділ 1. Історія розвитку радіо та телебачення.

Тема 1. Радіо. Історія та сучасність.

Робота актора на радіо, як втілення на практиці творчих знань та навичок. Історія дикторства. Аналіз розповідей провідних дикторів про роботу радіоведучого.

Тема 2. Радіопостановка. Театр перед мікрофоном.

Перші радіопостановки, їх виконавці, репертуар, ідеологічна направленість. Дія мистецтва радіотеатру на уяву слухача. Специфіка сприйняття радіотеатру, як особливого виду мистецтва.

Тема 3. Жанрова специфіка на радіо.

Переваги радіоефіру, забезпечення аудіо синтезу, використання звукової інформації, темпо-ритмічна організація матеріалу. Досягнення ефекту «присутності» радіослухача. Ідеологія радіодиктора (освіта, виховання, навчання, прогноз.) Своєрідність жанрів. Функціональний стиль.

Тема 4. Складові загальної культури радіодиктора.

Організація мовного матеріалу. Духовна, моральна, національна, економічна, педагогічна, політична, інформаційна культура. Культура спілкування. Культура радіомовлення. Виразність, колоритність, звукове виявлення внутрішнього змісту матеріалу. Тональна партитура голосу. Вплив тембру та колористика голосу.

Тема 5. Словоформа.

Складання тексту за орфоепічними правилами. Комунікативність у спілкуванні. Уточнення наявного словника; розширення словникового запасу; активізація словника в мові.

Тема 6. Артикуляційна гімнастика.

Мовний апарат - сукупність органів людини, необхідних для виробництва мови.: легені, бронхи, трахея, діафрагма, міжреберні м'язи. Органи мови пасивні - нерухливі органи, що є точкою опори для активних органів. Органи мови активні - рухливі органи, що проводять основну роботу, необхідну для утворення звуку. Голосові зв'язки, головний мозок, що координує роботу органів мови і підпорядковує техніку мовлення творчій волі. Дикційна підготовка до ефіру.

Тема 7. Дихання. Акустичне звучання актора.

Практичне засвоєння вправ на дихання. Дихання, що безпосередньо супроводжує процес формування звуків, мелодики. Дихання як основа голосоутворення. Зв'язок з неоднорідним плином мови, чергування складів, що володіють різною тривалістю.

Тема 8. Практична розробка тексту радіопередач.

Жанр інтерв'ю. Жанр новин. Жанр літературної передачі. Жанр «радіотеатр». Робота над стилістикою.

Рзділ 2. Практичне втілення знань та навичок диктора, ведучого, коментатора.

Тема 9. Психологічний аспект впливання тексту на слухача.

Майстерність оволодіння текстом та ефективність його впливання на слухача.

Тема 10. Дикційні недоліки.

Проблеми в звучанні шиплячих приголосних. Дикторське дихання.

Тема 11. Емоційне забарвлення мови.

Урівноваження емоційної подачі звуку перед мікрофоном.

Тема 12. Вплив дикційної виразності на слухача.

Тренінг дикційної вимови. Робота над недоліками дикційного апарату. Запис та виявлення помилок у дикційній гімнастиці радіо - та теледиктора.

Тема 13. Практичне втілення тексту інтерв'ю.

Уміння вибрати тему. Актуальність теми. Імпровізаційне самопочуття диктора під час запису інтерв'ю. Запис індивідуально підготовленого матеріалу перед мікрофоном на електронні носії.

Тема 14. Практичне втілення публіцистичного тексту.

Наскрізна дія словом, визначення події у читецькому матеріалі. Запис індивідуально підготовленого матеріалу перед мікрофоном на електронні носії. Ідеологічна направленість публіцистичного тексту.

Тема 15. Практичне втілення віршованого тексту.

Мелодика віршованого твору. Наскрізна дія. Пристосування у читанні. Як захопити увагу слухача. Запис індивідуально підготовленого матеріалу перед мікрофоном на електронні носії.

Тема 16. Практичне втілення твору-опису.

Відмінність читання поезії та прози. Вибір репертуару. Запис індивідуально підготовленого матеріалу перед мікрофоном на електронні носії.

Тема 17. Запис уривку з п'єси українських класиків.

Сучасне бачення класичного твору. Пристосування читця у читанні драматургії на радіо. Запис індивідуально підготовленого матеріалу перед мікрофоном на електронні носії.

Тема 18. Робота диктора на телебаченні.

Слово в телевізійному ефірі. Типові помилки. Запис телепередачі на відеокамеру, за індивідуально вибраною студентом темою.

Тема 19. Культура диктора телебачення.

Етика поведінки та зовнішній вигляд телевізійного ведучого. Мовна культура, голосова культура, дикційна культура. Виконання дикційних тренінгів. Взаємодія телеведучого з різними (віковими, соціальними, професійними) аудиторіями. Стиль та манери телеведучого. Вплив зовнішнього вигляду телеведучого на телеаудиторію.

4. Структура навчальної дисципліни.

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					
	денна форма					
	усього	у тому числі				
л		п	Лаб	Інд.	с.р.	
1	2	3	4	5	6	7
Розділ 1.						
Історія розвитку радіо та телебачення.						
Тема 1. Радіо. Історія та сучасність.	2		1			1
Тема 2. Радіопостанова. Театр перед мікрофоном.	2		1			1
Тема 3. Жанрова специфіка на радіо.	1,5		1			0,5
Тема 4. Складові загальної культури радіодиктора.	1,5		1			0,5
Тема 5. Словоформа.	3		1			2
Тема 6. Артикуляційна гімнастика.	4		1			3
Тема 7. Дихання. Акустичне звучання актора.	4		1			3
Тема 8. Практична розробка тексту радіопередач.	3		1			2
Разом за 1 розділом.	21		8			13
Розділ 2.						
Практичне втілення знань та навичок диктора, ведучого, коментатора.						
Тема 9. Психологічний аспект впливання тексту на слухача.	2		1			1
Тема 10. Дикційні недоліки.	2		1			1
Тема 11. Емоційне забарвлення мови.	2		1			1
Тема 12. Вплив дикційної виразності на слухача.	2		1			1
Тема 13. Практичне втілення тексту інтерв'ю.	3		1			2

Тема 14. Практичне втілення публіцистичного тексту.	3		1		2
Тема 15. Практичне втілення віршованого тексту.	3		1		2
Тема 16. Практичне втілення твору-опису.	3		1		2
Тема 17. Запис уривку з п'єси українських класиків.	3		1		2
Тема 18. Робота диктора на телебаченні.	3		1		2
Тема 19. Культура диктора телебачення.	3		1		2
Тема 20. Запис на аудіо та електронні носії індивідуально підготовленого матеріалу	4		1		3
Разом за 2 розділом	33		12		21
Усього годин	54		20		34

5. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Радіо. Історія та сучасність..	1
2	Радіопостанова. Театр перед мікрофоном.	1
3	Жанрова специфіка на радіо..	1
4	Складові загальної культури радіодиктора.	1
5	Словоформа.	1
6	Артикуляційна гімнастика.	1
7	Дихання. Акустичне звучання актора.	1
8	Практична розробка тексту радіопередач.	1
9	Психологічний аспект впливання тексту на слухача..	1
10	Дикційні недоліки	1

11	Емоційне забарвлення мови	1
12	Вплив дикційної виразності на слухача.	1
13	Практичне втілення тексту інтерв'ю.	1
14	Практичне втілення публіцистичного тексту.	1
15	Практичне втілення віршованого тексту.	1
16	Практичне втілення твору-опису.	1
17	Запис уривку з п'єси українських класиків.	1
18	Робота диктора на телебаченні.	1
19	Культура диктора телебачення.	1
20	Запис на аудіо та електронні носії індивідуально підготовленого матеріалу.	1
Разом		20

6. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Радіо. Історія та сучасність. Завдання. Підготувати доповідь «Історія виникнення радіо».	2
2	Радіопостанова. Театр перед мікрофоном. Завдання. Підготувати есе «Перші диктори на радіо», «Радіомовлення у роки Вітчизняної війни», «Театральні радіо постановки».	2
3	Жанрова специфіка на радіо. Завдання. Підготувати аудіозапис радіопередачі на вільну тему	1
4	Складові загальної культури радіодиктора. Завдання. Підготувати аудіозапис на тему «Прогноз погоди», «Поздоровлення ювілярів».	1
5	Словоформа. Завдання. Підготувати відео запис дикторської роботи у жанрі спортивні новини.	1
6	Артикуляційна гімнастика. Завдання. Опанування артикуляційним тренінгом.	1
7	Дихання. Акустичне звучання актора. Завдання. Підготувати відео запис дикторської роботи у жанрі новин.	1
8	Практична розробка тексту радіопередач. Завдання. Підготувати відео запис дикторської роботи у жанрі інтерв'ю.	1

9	Психологічний аспект впливання тексту на слухача. Завдання. Підготувати аудіозапис дитячої казки.	1
10	Дикційні недоліки. Завдання. Підготувати індивідуальний артикуляційний тренінг	2
11	Емоційне забарвлення мови. Завдання. Підготувати аудіо запис індивідуальної артикуляційної розминки.	2
12	Вплив дикційної виразності на слухача. Завдання. Підготувати аудіо запис байки.	2
13	Практичне втілення тексту інтерв'ю. Підготувати доповідь на тему «Інтерв'ю. Правила його втілення»	2
14	Практичне втілення публіцистичного тексту. Завдання. Підготувати доповідь «Правила подачі публіцистичного тексту в ефірі».	2
15	Практичне втілення віршованого тексту. Завдання. Підготувати аудіо запис віршованого твору.	2
16	Практичне втілення твору-опису. Завдання. Підготувати аудіозапис акторської роботи з описом середовища (на вибір).	2
17	Запис уривку з п'єси українських класиків. Завдання. Підібрати для аудіо запису п'єсу на 2-3 особи. Зробити аудіо запис уривку.	2
18	Робота диктора на телебаченні. Завдання. Підготувати відеоматеріал та озвучити його «за кадром».	2
19	Культура диктора телебачення. Завдання. Підготувати доповідь на тему «Культура професійної поведінки актора, митця.»	2
20	Підсумкове заняття. Завдання. Запис на аудіо та електронні носії індивідуально підготовленого матеріалу.	3
Разом		34

7. Види контролю і система накопичення балів

Накопичення балів студентами відбувається у період вивчення дисципліни на підставі проведення викладачем двох основних видів контролю: **поточного** (перевірка рівня засвоєння студентами навчального матеріалу в обсязі певної теми чи окремого розділу) та **підсумкового** (перевірка рівня засвоєння студентами навчального матеріалу по завершенню курсу).

Поточне тестування та самостійна робота		Залік	Сума
Розділ 1	Розділ 2	40	100
30	30		

Максимальна кількість балів за результатами поточного контролю складає 60 балів, з яких:

- 30 - за теоретичні знання (довіді на практичних заняттях, проходження поточного електронного тестування);
- 30 - за практичні вміння (підготовлене творче завдання на практичних заняттях.)

Допуск до підсумкового контролю складає 35 балів.

Максимальна кількість балів за результатами підсумкового контролю складає 40 балів, з яких:

- 20 балів - за теоретичні знання (з яких 10 – підсумкове самостійне електронне тестування та 10 – творче завдання);

- 20 балів - за практичні вміння (з яких 10 - підготовка проекту рішення конкретного практичного завдання на вибір у межах проблематики курсу та 10 – презентація проекту).

№ з/п	Вид контрольного заходу	Кількість контрольних заходів	Кількість балів за 1 захід	Усього балів
1	Виконання індивідуального творчого завдання. <i>Термін виконання: у межах підготовки до занять.</i>	1	15	15
2	Презентація науково-дослідного завдання. <i>Термін виконання: під час проведення занять.</i>	1	15	15
3	Проведення групових психофізичних акторських тренінгів у межах тематики курсу. <i>Термін виконання: під час проведення занять.</i>	1	15	15
4	Самостійне проходження електронного тестування в СЕЗН ЗНУ за результатами вивчення матеріалу (Розд. 1-2). <i>Термін виконання: упродовж тижня після проведення лекційного заняття з останньої теми Розділу 2.</i>	1	15	15
7	Залік	1	Теоретична складова. Підсумкове самостійне електронне тестування в СЕЗН ЗНУ за результатами вивчення курсу у повному обсязі (Розд. 1-2). <i>Термін виконання: упродовж екзаменаційно-залікової сесії (не пізніше дня заліку за розкладом).</i>	20
			Практична складова. Презентація творчого проекту на вибір студента у межах проблематики курсу. <i>Термін виконання: згідно з розкладом екзаменаційно-залікової сесії.</i>	20
Усього		7		100

Критерії оцінювання роботи на заняттях:

Оцінка «відмінно» (5 балів):

На основі досконалого знання матеріалу з предмета студент використовує уміння та навички при рішенні нестандартних задач. Вільно володіє міжпредметними зв'язками, орієнтується в періодичній та монографічній літературі з предмета. Легко відповідає на нестандартні, несподівані питання. У складних ситуаціях може провести аналіз на рівні теоретичного осмислення. Створює презентації до вивчених лекційних матеріалів. Виявляє творчі здібності, нахил до самостійної науково-дослідної роботи, який виражається в наявності наукових публікацій, виступах на конференціях.

Оцінка «добре» (4 бали):

На основі оволодіння матеріалом в обсязі робочої навчальної програми дисципліни, під керівництвом викладача вміє зіставляти, узагальнювати, систематизувати інформацію про мистецтвознавчі явища. Цілком самостійно використовує набуті знання, уміння та навички в стандартних навчальних ситуаціях. Здатен контролювати свою діяльність. При контролі знань досить вільно складає алгоритм відповіді. Швидко використовує необхідну інформацію з довідникової літератури. Знайомий із театрознавчими періодичними виданнями поточного року.

Оцінка «задовільно» (3 бали):

Самостійно відтворює головні положення викладені в теоретичному матеріалі. Знає основні театрознавчі терміни. Потребує допомоги викладача чи студентів для відтворення систематизованого навчального матеріалу. При реалізації знань потребує допомоги викладача на всіх етапах роботи. Часто допускає типові помилки, які за допомогою здатен виправити. Повністю відсутнє знайомство з інформацією, що викладена в додатковій літературі.

Оцінка «незадовільно»: (2 бали):

Володіє навчальним матеріалом на фрагментарному рівні. Конспект із предмету носить не систематизований, фрагментарний характер. Не вміє скласти алгоритм відповіді. Не може відповісти на питання без грубих помилок на які не звертає уваги.

Критерії оцінювання самостійно підготовленого творчого завдання:

Оцінка «відмінно» (17-20 балів):

Вільно володіє матеріалом у відповідності з програмою дисципліни. Знання, уміння та навички може самостійно застосовувати в нестандартних ситуаціях навчального характеру. Проявляє інтерес до наукової та науково-популярної літератури з предмета. Самостійно опрацював рекомендовану, додаткову літературу з предмета. У процесі вивчення дисципліни іноді виконує реферати не передбачені робочою програмою дисципліни. Проявляє схильність до аналітико-синтетичної діяльності, здатен висловлювати власну думку щодо вивченого матеріалу. Отримані знання використовує при аналізі стану навчально-виховного процесу в університеті.

Оцінка «добре» (12-16 балів):

Повністю відтворює інформацію, що викладена в лекційному матеріалі. Має незначні утруднення при необхідності користування додатковою та довідниковою літературою. Епізодичне знайомство з періодичними театрознавчими виданнями. Отримані знання викладає з незначними помилками. Потребує деякої допомоги викладача щодо виправлення допущених помилок.

Оцінка «задовільно» (6-11 балів):

Механічність, фрагментарність викладу матеріалу. Порушення логіки та послідовності подання інформації. Недостатня самостійність мислення;

Оцінка «незадовільно» (0-5 балів):

Відсутність виконання всіх завдань. Неповне висвітлення матеріалу. Фрагментарність подання інформації. Невиконання творчого завдання.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

ЗА ШКАЛОЮ ECTS	За шкалою університету	За національною шкалою	
		Екзамен	Залік
A	90 – 100 (відмінно)	5 (відмінно)	Зараховано
B	85 – 89 (дуже добре)	4 (добре)	
C	75 – 84 (добре)		
D	70 – 74 (задовільно)	3 (задовільно)	
E	60 – 69 (достатньо)		
FX	35 – 59 (незадовільно – з можливістю повторного складання)	2 (незадовільно)	Не зараховано

F	1 – 34 (незадовільно – з обов'язковим повторним курсом)		
---	---	--	--

8. Рекомендована література

Основна:

1. Сенкевич М.П. Культура радио и телевизионной речи. / М.П.Сенкевич Учб. посб. для студентов вузов. – М: Издательство Московского университета, 1997. – 217с.
2. Лизанчук В.В. Внимание. Включен приемник /В.В.Лизанчук., Вища школа. – Львів., «Водограй», 1986. – 136 с.
3. Мироненко В.Я. Основы інформаційного радіомовлення / В.Я. Мироненко. – Львів: ЗМН, 1996. – 412с.
4. Гальперин Ю.М. В ефірі - слово. / Ю.М. Гальперин – М.: "Мистецтво", 1977. – 218с.
5. Бурбела В.А. А було це так. / В.А.Бурбела – К.: Політвидав., «Україна», 1986. – 310с.
6. Летунов Б.А. Время. Люди, Микрофон. / Б.А.Летунов – М.: "Мистецтво", 1974. – 279с.
7. Андроников И.А. А теперь об этом. / И.А.Андроников – М.: «Искусство», 1985. – 219с.
8. Андроников И. А. Слово экранное и сказанное./ И.А.Андроников – М.: «Искусство», 1975. – 197с.
9. Багиров Э.Г., Ружников В.Н. Основы радиожурналистики. / Э.Г.Багиров., В.Н. Ружников – М.: «Аспект-Пресс», 1984. – 314с.
10. Бараневич Ю. Жанры радиовещания. / Ю. Бараневич – Одесса: «День», 1978. – 217с.
11. Борецкий Р., Кузнецов Г. Журналист ТВ: за кадром и в кадре. // Р. Борецкий, Г. Кузнецов. – М.: Литературная газета, – 1990, №38-39.
12. Вильчек В. Под знаком ТВ. / В. Вильчек – М.: «Искусство» – 1987. – 256с.
13. Голдовская М. Человек крупным планом. / М.Голдовская – М.: «Искусство», 1981. – 312с.
14. Голядкин Н.А. Зарубежное иновещание. / Голядкин Н.А [Учебная программа.] – М.: Издательство Московского университета, 1990 – 56 с.
15. Гоян В. Типові та жанрові особливості інформаційної телепрограми: / В. Гоян. Посібн. для студентів. Під ред. О.В. Скрипченко, Л.В. Долинської та ін. – К.: «Просвіта», 2001. – 389 с.

Додаткова :

1. Гоян О.Я. Радиостанція як ділове підприємство: методика журналістської творчості./ – О.Я. Гоян. Посібн. для студентів. Під ред. О.В.Скрипченко, Л.В.Долинської та ін. – К.: «Просвіта», 2001. – 401 с.
2. Гуревич П.С., Ружников В.Н. Советское радиовещание. Страницы истории. / П.С.Гуревич, В.Н.Ружников. – М.: Искусство. 1976. – 266 с.
3. Диверсия в эфире. /Документально-публицист. сб. / Сост. Рухадзе А.; Ред. кол. И. Вирский и др. – Берлин, 1980 – 375с.
4. Дмитриев М. Громкоговоритель, радиосум, работоспособность. // «Телевидение и радиовещание», 1989. – №6 – С.14-17
5. Дмитровський З. Термінологія зображальних засобів масової комунікації / З. Дмитровський. – Львів: «Водограй», 2004. – 54 с.
6. Здоровега В. Теорія і методика журналістської творчості./ Здоровега В. – Львів: «Водограй», 2004. – 114 с.
7. Шариков А.В. Телевизионное и радиовещание. / в кн.: Новая российская энциклопедия. Т.1. Россия. – М.: Изд-во«Энциклопедия», 2003. – С.651-654.
8. Беспалова А.Г. История мировой журналистики /А.Г. Беспалова, Е.А. Корнилов, А.П. Короченский и др. – М.: МарТ, 2003. – 426 с.
9. Гуревич П.С. Советское радиовещание: Страницы истории / П.С. Гуревич, В. Ружников.- М.: Искусство, 1976.- 383 с.
10. Овсепян Р. История новейшей отечественной журналистики: Учебное пособие. – М.: Издательство Московского университета, 2005 // <http://www.gumer.info>.

11. Радиожурналистика /Под ред. А.А. Шереля. – М.: Изд-во МГУ им. М.В. Ломоносова, 2005. – 480 с.
12. Смирнов В.В. Жанры радиожурналистики : учеб. пособие для студентов вузов, обучающихся по направлению и спец."Журналистика" / В.В. Смирнов. - М. : Аспект-пресс, 2002. – 287 с.
13. Телерадиоэфир : история и современность / Под ред. Я.Н. Засурского.– М.: Аспект Пресс, 2005. – 239 с.

Інформаційні ресурси:

- История развития телевидения // <http://www.tvkanal.info>.
Мельников В.А. Летопись отечественной радиотехники и радиовещания /В.А. Мельников, Д.Ф. Кондаков // <http://www.olderadioclub.ru>.
Члиянц Г. История развития радиовещания /Г. Члиянц // <http://www.olderadioclub.ru>.